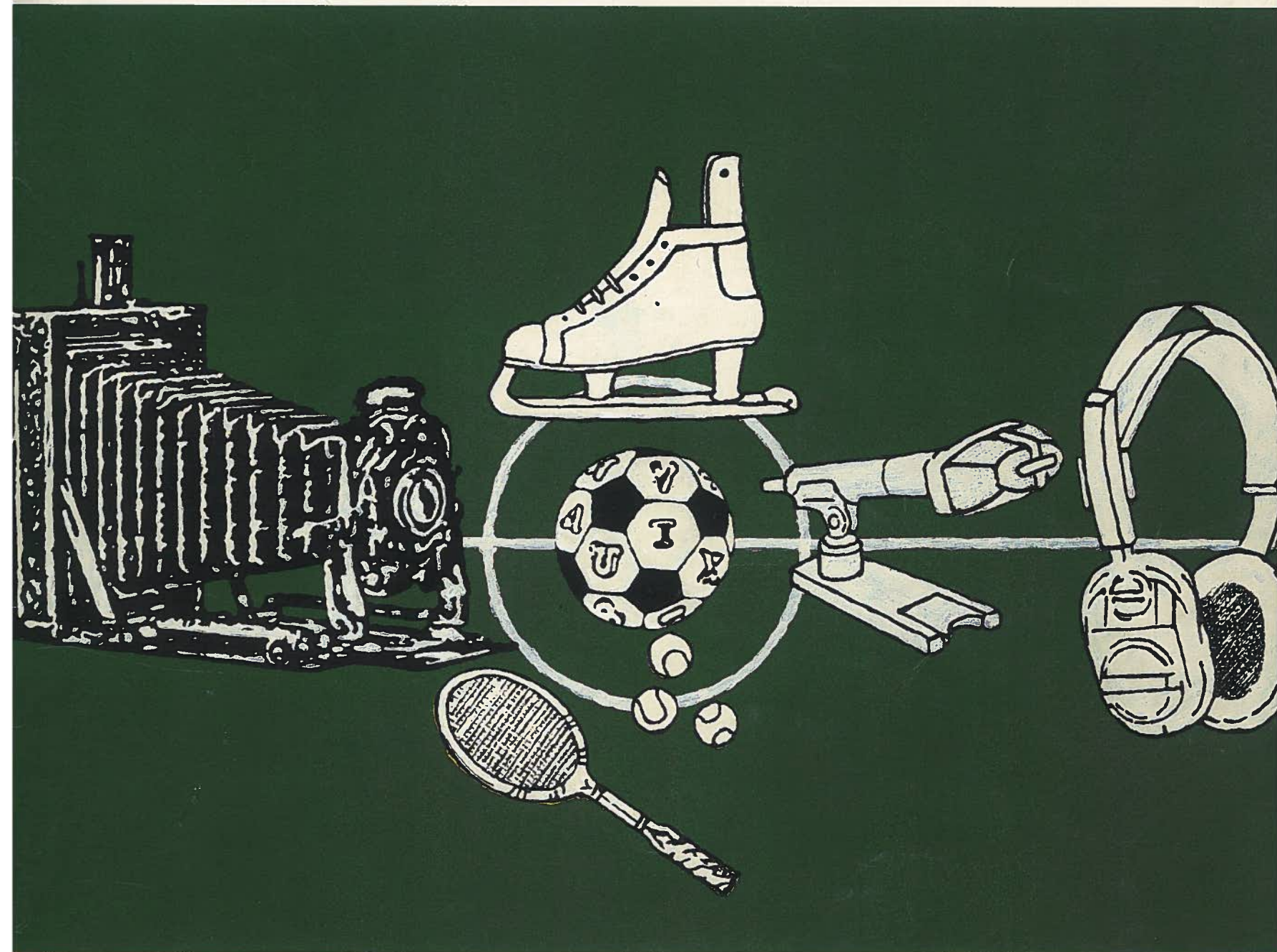

CAPÇALERA

Revista del Col·legi de Periodistes de Catalunya

- **Periodisme esportiu, el més llegit, el menys valorat**
- **Ser periodista a Cuba, viure en el tall entre la revolució i la contrarevolució**

Diaris i revistes al segle de l'esport

La premsa a Catalunya té una llarga tradició d'interès pel món del futbol

—Lluís Solà i Dachs—

Quan, anys a venir, es busqui una frase breu que caracteritzi i defineixi el segle XX, ben segur que una de les propostes serà la d'anomenar-lo "El segle de l'esport".

Perquè és un fet que l'esport ha estat un dels grans fenòmens d'aquest segle i que les activitats esportives, tant a nivell individual i d'esbarjo com les de competició professional, que han esdevingut espectacles de masses, han gaudit de l'atenció dels mitjans de comunicació i han generat una gran quantitat de premsa especialitzada en aquests temes.

I això no només en el nostre país, sinó a tot el món, en una mena d'ona gegantina que, afavorida per les facilitats de les comunicacions, ha arrasat totalment el planeta i ha fet que en molts llocs, que cent anys endarrera no sortien ni als mapes, s'hagin celebrat competicions i s'hagin escrit milers de ratlles sobre l'esport.

PARAULES GRUIXUDES
—Me'n fum! Soc orfe...!

Tota aquesta febre, que ha anat de bracet amb els processos industrialitzadors, amb els canvis d'usos socials i amb la barreja de costums que caracteritza la societat actual, ha hagut de ser canalitzada, fomentada i promoguda, i aquí és on la premsa escrita (un altre fenomen de masses que també ha arribat a la seva plenitud durant aquest segle) ha tingut un paper preponderant.

Acudit publicat al número 588 del setmanari esportiu Xut!, el 9 de gener de 1934. El dibuix és de Salvador Mestres.

—La informació esportiva ha fet que s'escriguin milers de ratlles sobre llocs que fa cent anys ni sortien als mapes—

Des dels orígens de la pràctica esportiva, els mitjans de comunicació van començar a comentar els esdeveniments esportius, a consignar-ne els resultats, a apropar les figures dels diversos esports als aficionats i a fer que el naixent entusiasme popular fos, no solament celebrat, sinó també orientat.

Cent anys d'història

L'esport va aparèixer tímidament en el terç final del segle passat ocupant petits espais a la premsa, espais que, gràcies a la seva acceptació creixent, cada vegada es van anar fent més extensos i van provocar, finalment, l'aparició dels setmanaris i dels diaris dedicats íntegrament a glossar les gestes esportives.

Però això, que ha passat a gairebé tot el món, en el nostre país ha esclatat de manera esplendorosa. Catalunya és, doncs, un país on el fet esportiu ha arrelat especialment, i això s'ha notat en la premsa que l'ha comentat. ¿Qui no s'ha aturat a pensar com és d'extraordinària la demanda que hi ha a casa nostra de lletra impresa referida a l'esport? Ben segur que, en aquest aspecte, hem estat protagonistes d'un fet únic en el món, perquè entre 1979 i 1980 hem estat capaços d'editar (setmanaris i revistes a part) simultàniament quatre diaris dedicats únicament a l'esport (*El Mundo Deportivo*, *Dicen...*, *Sport* i *4-2-4*) en una mateixa ciutat: Barcelona. Ara només en queden dos, però el

rècord a què hem fet referència encara no ens l'ha tret ningú. El nostre país és un cas especial en les diverses modalitats de premsa esportiva i és interessant en conseqüència fer un repàs a la seva història i als seus títols més representatius.

Deixem dit, també per endavant, que aquí no farem, ni podem fer, un cens exhaustiu de totes les publicacions que han sorgit en el nostre país en aquest segle i escaig, però sí que esmentarem les més importants i aquelles que, si més no, tingueren una presència, ni que fos d'alguna manera precursora o simbòlica.

Els primers títols foren d'excursionisme

L'afició a l'esport va començar, en el nostre país, a l'època de la Renaixença, que no solament va dotar de contingut polític la realitat catalana, sinó que també va esperonar altres activitats. Una de les primeres va ser la de l'excursionisme, per tot allò que significava de redescobriment del propi país, de la seva cultura i dels seus vestigis folklòrics i arqueològics, que s'havien de conservar i de catalogar.

No és estrany, doncs, que aquestes entitats fossin capdavanteres a editar butlletins i revistes especialitzades, que es poden considerar les primeres publicacions esportives del nostre país.

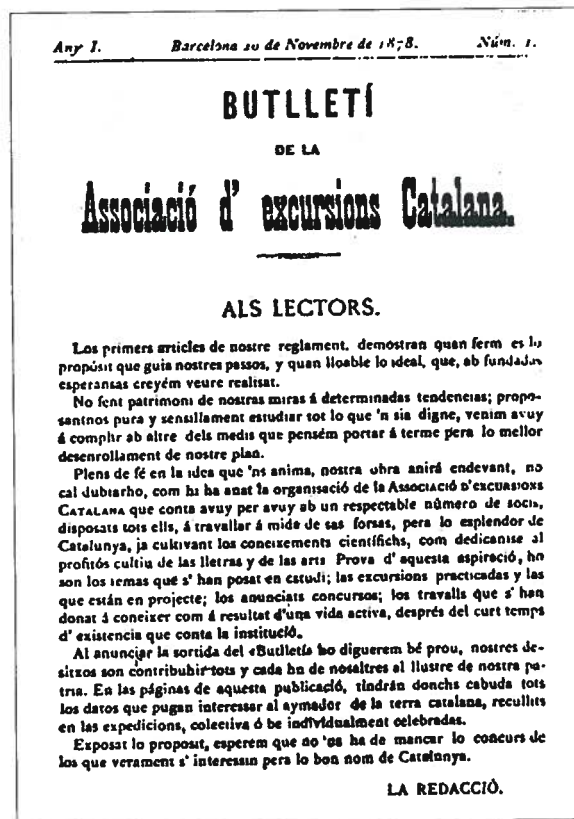
El 1878 surt *L'Excursionista*, periòdic de l'Associació Catalanista d'Excursions Científiques que va durar 147 números. Era imprès en el mateix obrador de *La Renaixença*, que aleshores sortia com a setmanari i que esdevindria diari tres anys més tard. El 1891 es consignava l'aparició del primer número del *Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya*, que es presenta com a continuador del títol anterior. En el seu primer editorial, s'hi podia llegir: "Ve a prendre part en la actual creuada catalana en lo pacífic terreno del folklore y de las ciencias naturales, históricas y geográficas, apartats del camp de las brillants qüestions polítiques, més no per això indiferents a quant se referesca al millorament, en tots sentits y condicions, d'aquesta terra que tant estimem".

Aquest *Butlletí* és, sens dubte, tant per la seva durada (es va publicar fins al 1938 i, després de deu anys de silenci forçat, va reprendre la publicació fins als nostres dies) com per les seves col·laboracions de tota mena, la publicació esportiva més antiga del nostre país i, per descomptat, la més important revista d'excursionisme.

L'any 1856 havia sortit *El Cazador*, tot i que la majoria de capçaleres aparegudes abans del tombant de segle versaven sobre l'excursionisme, i també sobre ciclisme, que en aquell temps aixecava força interès. Així, el 1891 va sortir, fundada per Claudi Rialp (un dels pioners de la premsa esportiva), *El Ciclista*, que va durar quatre anys i va treure al carrer 92 números, cosa que la fa destacar sobre les publicacions d'aquella època, que solien tenir una vida molt curta.

D'aquesta mena, ràpides, van ser dues revistes de Reus, totes dues aparegudes durant el

Portada del primer número (novembre de 1878) del *Butlletí de l'Associació d'Excursions Catalana*, una de les més antigues publicacions esportives de Catalunya, junt amb *L'Excursionista*, començat a publicar el mateix any per l'Associació Catalanista d'Excursions Científiques. Les dues entitats, i els dos butlletins, es van fondre per crear el CEC, que segueix publicant actualment el butlletí.

—La publicació esportiva més antiga publicada a Catalunya és *El Cazador*, que va aparèixer el 1856—

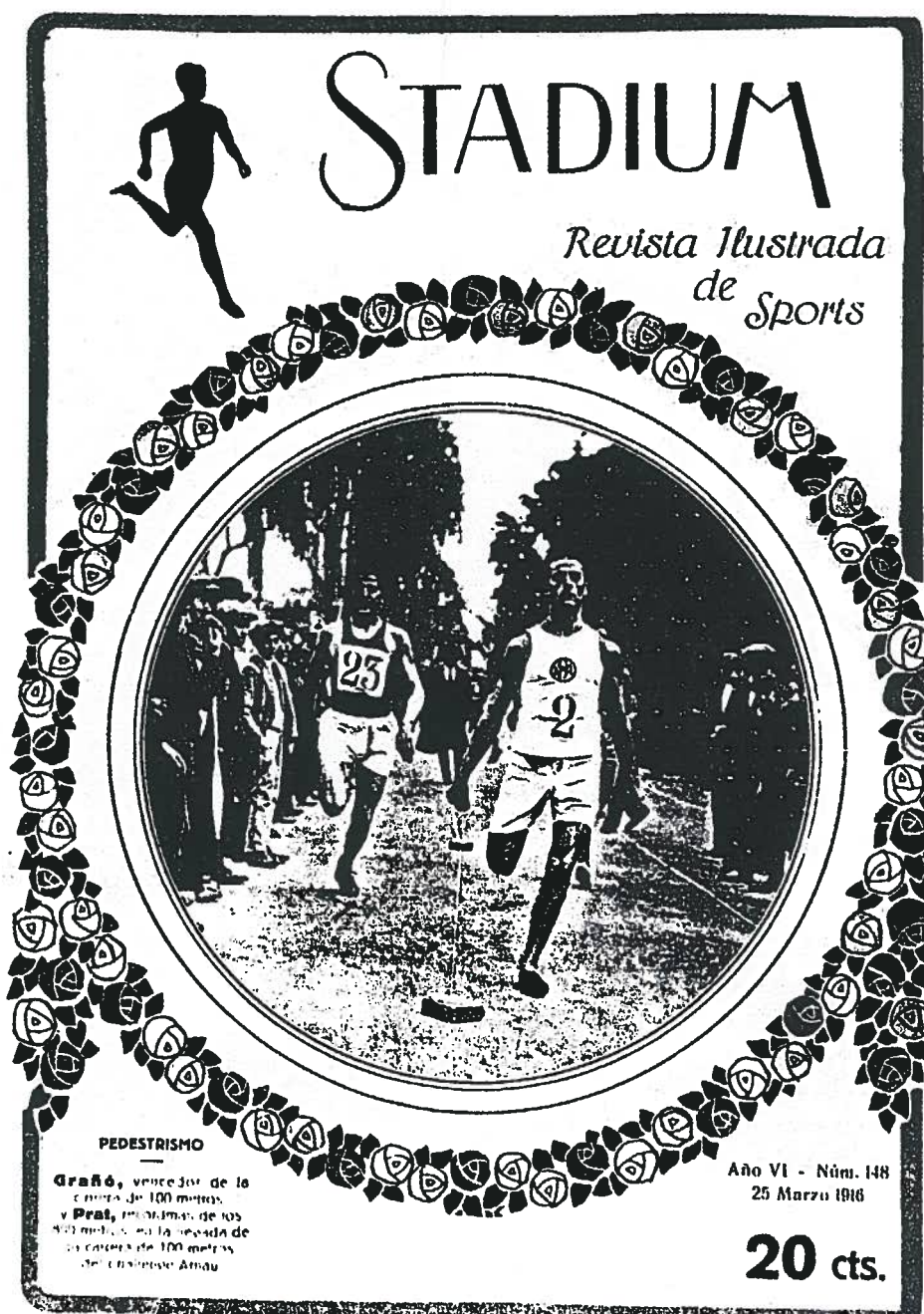
1895: *El Veloz*, que va fer honor al seu nom i que parlava de ciclisme, i la *Revista d'Sport*, que ho feia de gimnàstica. L'any següent va sortir, a Barcelona, *La Bicicleta*; va engegar amb empena, tirant 8.000 exemplars, però ben aviat va deixar de donar pedalades. Esmentem també, per mor de la diversitat, *La Paloma Mensajera* (1891) o *La Velocipèdia* (1892) que tornava a escriure sobre ciclisme que era vist en aquell temps, com una novetat certament engrescadora.

Comença el segle XX. Los Deportes i El Mundo Deportivo

Amb el començament del segle arribem a la primera publicació esportiva que marca l'inici, real i seriós, d'aquest tipus de premsa. Ens referim a *Los Deportes* (1897-1910). Era una publicació quinzenal, dirigida per Narcís Masferrer, un altre dels noms veritablement importants en els inicis de l'esport català. *Los Deportes* ha esdevingut famosa perquè les seves pàgines van acollir la històrica gasetilla de Joan Gamper que va servir per fundar el FC Barcelona, però la publicació mereix ser recordada per moltes altres coses, com pel rigor dels seus continguts i la seva presentació, que gairebé podríem qualificar de luxosa.

De publicacions de clubs, en podríem citar tres de ben curioses: *El Pompeyano* (1896), bilingüe, feta pels socs de la Reial Societat de Tennis Pompeya, *El Pelotari Cómico* (1896), i *Col & Flor*, també bilingüe i de caire humorístic, òrgan del Salut Sport Club dirigit per Ricard Cabot, un altre personatge important en el desenvolupament de l'esport. L'any 1897 també surten *Barcelona Sport* i *El Campeón*, totes dues d'existència efímera.

L'1 de febrer de 1906 pot ser considerada una data cabdal en la història de la premsa esportiva, perquè apareix, per primer cop i com a setmanari, un títol cridat a ser famós: *El Mundo Deportivo*. Dirigit també per Narcís Masferrer, el 1929 esdevindrà un diari dedicat íntegrament a l'esport. Durant tota la seva vida *El Mundo*, com és popularment conegut (tot i que Castanys, des de *Xut!*, el va rebatejar humorísticament com "el Bagul"), ha fet una tasca importantíssima a favor de l'esport. No solament n'ha consignat els resultats, sinó que ha promogut importants esdeveniments i ha impulsat i donat suport a multitud d'iniciatives i de competicions. Recordem aquí, sense forçar la memòria, la cursa popular Jean Bouin i l'elecció del "Millor esportista de l'any" (idea heretada de *Vida Deportiva* quan aquest setmanari va desaparèixer). *El Mundo Deportivo*, que avui és el degà dels diaris d'esports, a partir de 1922 va sortir els dilluns, per poder donar els resultats del diumenge de manera més immediata. El gener de 1923 es va convertir en bisetmanari, l'octubre del mateix any ja sortia tres vegades per setmana, a partir del 31 d'agost de 1924 va aparèixer quatre cops i, finalment, el 4 de març de 1929 esdevenia diari, tal com avui el

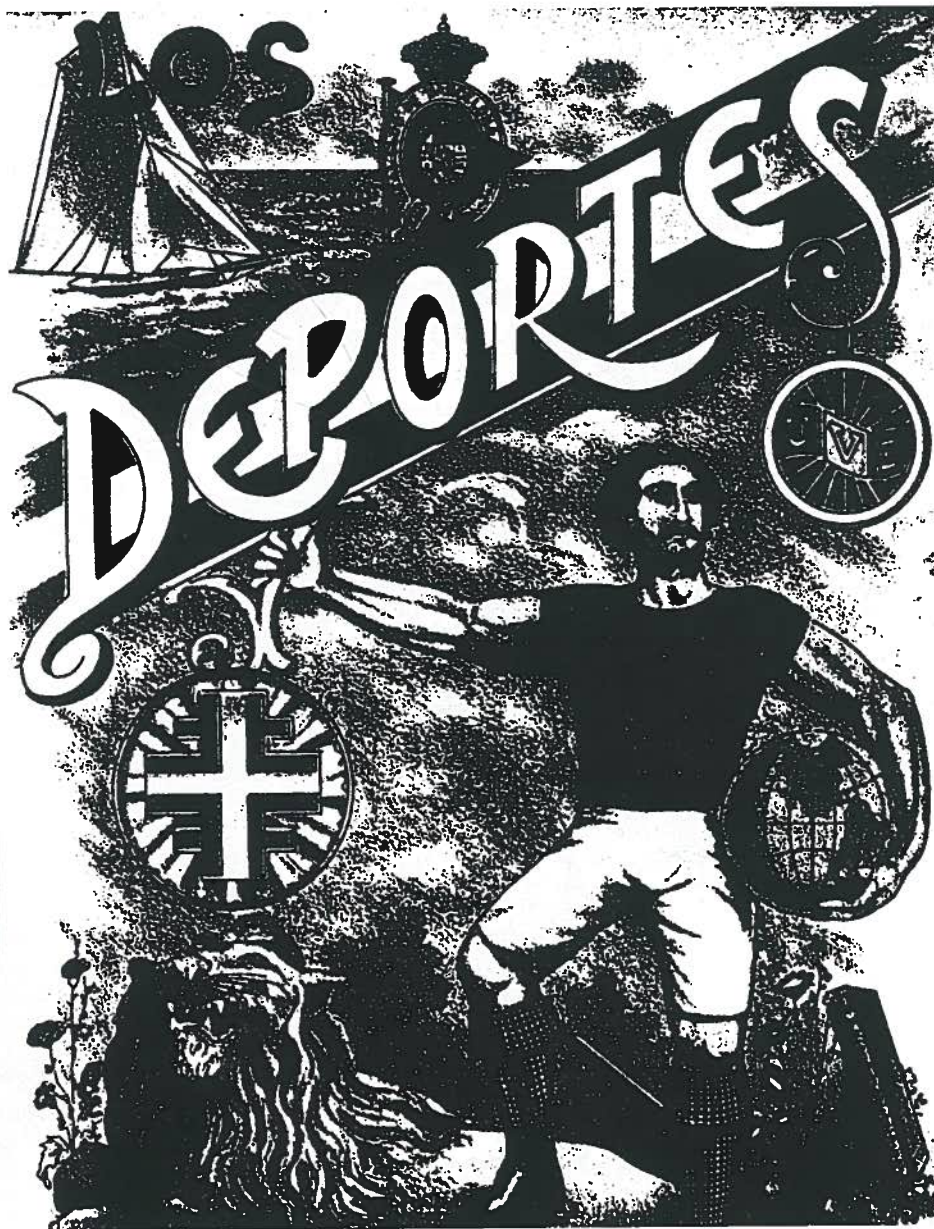

coneixem. Era l'any de l'Exposició Universal de Barcelona, i el periòdic portava el número 2.055, tenia vuit pàgines i costava 10 cèntims. La primera pàgina es feia ressò de la sorpresa de la jornada futbolística: l'Arenas de Guecho havia empatat amb el Barça a les Corts. En l'editorial s'expressava així:

"A partir de hoy 'El Mundo Deportivo' queda convertido en diario, en el diario que el auge creciente de la vida del deporte hacía necesario (...). Y como ya en anteriores ediciones hemos venido indicando cuales eran nuestros propósitos, en esta nueva era de la existencia de 'El Mundo Deportivo' queremos seguir siempre fieles al lema 'más hechos que

Portada d'un número de la revista Stadium, de març de 1916. De les curses atlètiques en deien "pedestrismo".

—Durant els anys 1979 i 1980 es van publicar a Barcelona, simultàniament, quatre diaris esportius. Un cas únic—

palabras', y cerramos ya estas líneas, que han de ser de cordial salutación".

Podem afirmar, sense por d'equivocar-nos, que les pàgines d'*El Mundo Deportivo* són una gran enciclopèdia del moviment esportiu a tot el món durant els darrers 90 anys. Per la seva redacció hi han desfilat els millors especialistes de cadascun dels esports, entre ells José Luis Lasplazas (que la va dirigir durant molts anys), Francesc Canto Arroyo, Vicenç Esquiroz, Lluís Meléndez, Guerau Garcia, etc..., fins arribar a l'etapa actual, amb l'aragonès Juan José Castillo com a figura més representativa. Val a dir també que el periòdic sempre ha seguit una línia que, tot i procurant esquivar la política, ha acceptat absolutament la realitat de cada moment.

El 1908 apareix *Sports*, una "Revista Catalana d'Educació Física" dirigida per Ricard

Cabot que aguantarà 5 números. A continuació surten *Eco de Sports*, *La Vida Sportiva* i *El Sport*. La fal·lera esportiva està ja començant a entrar en plena ebullició, malgrat que la vida civil registra els tristos esdeveniments de la Setmana Tràgica de l'agost de 1909.

L'any següent, el 1910, es va produir, tanmateix, un fet que va tenir una influència molt directa en l'evolució de la premsa esportiva a casa nostra: el FC Barcelona va obtenir el seu primer gran èxit guanyant el Campionat de Catalunya, la Copa Pirineus i el Campionat d'Espanya (3-2 a l'Espanol de Madrid, a la capital de l'Estat; els jugadors blaugrana van protagonitzar, al baixador del Passeig de Gràcia, la primera arribada en olor de multituds). El barcelonisme començava a ser un sentiment estretament lligat a la societat catalana i això, a la llarga, es va reflectir en més demanda de paper imprès que posés de relleu les gestes dels esportistes del club. Com que les ressenyes esportives començaven a generar interès, els que les feien van constituir, el 1911, el Sindicat de Periodistes Esportius de Catalunya.

Les seccions d'esports dels diaris

A part de la sortida de les revistes *Catalunya Sportiva*, que va aparèixer el 21 de novembre de 1916, va durar cinc anys i va tenir una segona etapa de 13 números l'any 1922, i *Mar i Terra*, que estava especialitzada en atletisme (un altre dels esports anomenats "purs", que també tenia una forta popularitat, amb figures que destacaven més per les seves facultats naturals que per les hores que dedicaven als entrenaments), el gran pas endavant és la creació, en la majoria de diaris, de la secció d'Esports. Entre 1910 i 1914 aquest interès per l'esport es palesa en el *Diario del Comercio*, *La Vanguardia*, *La Veu de Catalunya*, *El Diluvio*, *Las Noticias*, *El Día Gráfico*, *El Correo Catalán*, *El Noticiero Universal*, *Diario de Barcelona*, etc, amb periodistes que són uns autèntics innovadors, tant en el lèxic com en la manera d'enfocar els fets esportius. Estem parlant de Narcís Masferrer, Ricard Cabot, Josep M. Co de Triola ("Passavolant", a *La Veu de Catalunya*, i a més extraordinari fotògraf), Josep Elias i Juncosa ("Corredisses"), Daniel Carbó ("Correcuita") i tants d'altres. Aquestes seccions esportives són tot just un primer pas, previ a l'aparició dels suplementes esportius dels mateixos diaris. El primer que va sortir va ser el de *La Publicitat*; es titulava "Edició Setmanal d'Esports", valia 20 cèntims, portava fotografies i dibuixos i va durar un any gairebé just (1923-1924).

La premsa humorístico-esportiva: el Xut!

Mentre això passava, una altra faceta de l'esport feia la seva entrada a l'estadi de la premsa, val a dir que amb un èxit espantós, de tal manera que molt aviat va tenir imitadors. Ens referim a

**—El 1911 es va fundar el
Sindicat de Periodistes
Esportius de Catalunya,
primera associació
professional especialitzada—**

l'aparició, el 23 de novembre de 1922, del setmanari humorístic, exclusivament dedicat a l'esport, que portava el nom de *Xut!*, i que duraria fins al dia 11 de juliol de 1936. No es pot dir, doncs, que hagués de plegar, sinó que les circumstàncies polítiques el van matar en plena vitalitat. I aquesta vitalitat la devia, de manera principal, a un home, escriptor però sobretot dibuixant: Valentí Castanys i Borràs, que a la Barcelona del seu temps va gaudir d'una popularitat extraordinària i que va encertar-la de ple amb tota la simbologia que va crear al voltant de l'esport, i principalment del FC Barcelona. Encara avui són ben vius "l'avi Barça", o "el País del Sidral", aquell lloc mític on tota la barrila i la gresca eren possibles, un país on vivien els felïços mortals que no tenien altra preocupació que els resultats esportius del seu equip. S'ha d'afegir, però, que quan arribava una derrota era acceptada amb bon humor, i tot seguit es tornava a encendre l'esperança d'un proper èxit. *Xut!*, que figura en l'Olimp de les revistes humorístiques de la història de la premsa catalana, juntament amb altres títols mítics, cadascun dintre del seu camp específic, com *L'Esquella de la Torratxa*, *En Patufet*, *Cu-Cut!*, *Papitu* i *El Be Negre*, va crear una autèntica escola, amb col·laboradors com Manuel Amat, Antoni Ollé Bertran i Xavier Picañol i dibuixants com Ricard Opisso, amb les seves multituds; Alfred Pascual Benigani i Jacint Bofarull, amb els seus ninots desconjuntats; i Antoni Roca i Salvador Mestres, que eren dos estils totalment diferents que es complementaven. Molts dels col·laboradors de

Xut! es van sentir temptats de plantar-se pel seu compte i intentar fer la competència a la revista mare. Cap no hi va reeixir, però les capçaleres respectives han passat a engruixir la nòmina de les revistes humorístico-esportives que, com qui diu, acabava de néixer. Coneguem-ne algunes:

Alfons Roure, que signava "Duvinyals" (els pseudònims del *Xut!* van arribar a ser tan famosos com la mateixa publicació), va fundar *La Bimba* (8.3.25), que va durar quatre o cinc números; Miquel Sala Membrado, "Quicoff Plongeon", va fer *La Barrila Deportiva* (16.9.24), que va resistir sis números; Frederic Montagut, "Quirova", també el 1924 va engegar *l'Orsai* (7.2.24), de vida molt efímera, i encara el 1925 Sala va fer sortir *Sidral Esportiu*, amb tan poc èxit com les anteriors. Antoni Ollé Bertran va ser el director de *La Barrila Deportiva* i del *Safareig*, que estaven impreses a l'editorial Bruguera. Ollé signava "Aquell" i "L'ànima d'en Rosegaceves" i va acabar tornant a la llar sidralística, al costat d'en Valentí Castanys, que tenia una llarga sèrie de pseudònims, com "El mosso encarregat de la cacera de les puces", "L'esquimal de Gratallops", o el més conegut de "Dova". Amat, per la seva banda, signava "El sereno de l'altre barri", i Picañol feia de "Difunt"; però el personatge més pintoresc era un tal "Tifeta", que ningú no sabia ben bé qui era. *Xut!* va tenir la sort que la dècada de 1920-1930 va ser una època daurada d'aquell Barça d'en Samitier (la revista el va batejar "l'Home Llagosta", una denominació que va fer furor), l'Alcàntara, en Sancho, en Piera, en Sagi, en Platko, amb victòries famoses que portaven

SPORTS:

Revista : Catalana
d'educació : física :

Publicarà un número setmanal de informació detallada y completíssima. ab alguna que altra caricatura, y-s vendrà ordinariament al preu de 15 cèntims; y cada trimestre, un extraordinari de luxe, tirat ab paper «couxé», il·lustrat ab gran profussió de fotografies, que s posarà a la venda al preu de una pesseta.

Preus de subscripció:

Sense dret als números trimestrals extraordinaris 1'50 ptes. trimestre.

Ab dret als números extraordinaris, . . . 2'50 ptes. trimestre.

S'admeten subscripcions al
Gimnàs Gibert, Lauria, 27,
y al garatge Lleys, Plassa
de la Universitat, núm. 2.

Capçalera del primer número del setmanari Sports, que es va començar a publicar el 1908.

—El 1906 comença a publicar-se El Mundo Deportivo com a setmanari, i el 1929 es converteix en diari—

autèntiques multituds al baixador del Passeig de Gràcia quan l'equip hi arribava en tren. La rivalitat amb l'Espanyol (en Zamora acabava de creuar la Diagonal) i el primer Campionat d'Espanya assolit pel club blanc-i-blau (Espanyol, 2— Madrid, 1, a València, el 1929, el mateix any que el Barça va guanyar el primer campionat de Lliga) també van contribuir a donar una empenta definitiva a la publicació, en un temps en què s'havia de lluitar contra la censura imposada per la dictadura del general Primo de Rivera, que, com totes les dictadures que hi ha hagut en aquest país, el primer que va fer va ser oposar-se a tot allò que fes la més lleu ferum de català. Recordem, ni que sigui de passada, la clausura del camp de les Corts i la prohibició de l'Orfeo Català, per exemple.

El *Xut!* no tenia pas només el recurs del futbol: aleshores hi havia diversos esports que també arrossegaven multituds, com el ciclisme i la boxa. En Marià Cañardo era l'heroi local en el primer, i Ricard Alís i Josep Gironès tallaven el bacallà en l'esport de les bufetades, sense oblidar-nos del navarrès Paulino Uzcudun, que va ser protagonista directe de moltes pàgines del setmanari.

Xut! era una publicació plenament consolidada, i hauria pogut fer molts anys si les circumstàncies de la guerra civil no ho haguessin impedit. Mireu si n'era de bona la idea que, després de la guerra, va tornar a reeixir, amb el nom d'*El Once*, aquesta vegada obligadament en castellà, i va durar encara molts anys. Però això ja ho veurem detalladament més endavant. El cas és que el *Xut!* va xutar per última vegada, com hem dit, el dia 11 de juliol de 1936.

En aquest apartat humorístico-esportiu, també hi hem de consignar un número de *Pa...nal!* (1923) i un parell de *Faut!* (1924), mentre que per les comarques també feien els seus intents: *La Klaka*, de Mataró, i *Pum Baf!*, de Badalona (aquesta més reeixida que la primera) en són una bona mostra. El 1930 va sortir una publicació que val la pena esmentar, encara que només sigui pel seu títol: *El Látigo Deportivo*, amb un subtítol no menys engrescador i cabalístic: "Semana Bolchevique y Arriero".

Els butlletins

Al començament d'aquest article ja hem dit que els butlletins de clubs i d'associacions formaven un important gruix de títols de premsa esportiva. Durant tots aquests anys en van anar sortint, dedicats a diversos esports, com ara el futbol: *L'Avenir* (del Martinenc, el 1918), el del Club Esportiu Júpiter, del mateix any, i també el primer *Butlletí Oficial del F.C. Barcelona*, butlletí que ha passat per molt diverses etapes i que actualment sembla haver caigut en l'oblit més absolut per part de la directiva blaugrana; o l'excursionisme: el del Club Natació Barcelona, *Natació*, del 1922; el de l'Automòbil Club de Catalunya (1933) i el titulat *Esquí*, de 1935, només per citar-ne alguns exemples.

ÓRGANO DE LA SOCIEDAD DE VELOCIPEDISTAS DE BARCELONA

PRECIOS DE SUSCRIPCIÓN	REDACCIÓN Y ADMINISTRACIÓN	Toda la correspondencia dirigida al Director
En España, un año 3 Ptas.	Ronda de la Universidad, n.º 97	No se devuelven los originales no publicados
Extranjero, id. 4 »		

Año I Barcelona 16 de Julio de 1891 Núm. 1

A LA PRENSA

Es costumbre inveterada, impuesta por una saludable cortésia, que al aparecer un nuevo periódico en el estado de la prensa, dirija un saludo a todos sus compañeros.

El *Ciclista*, que no quiere en modo alguno faltar a tan plausible tradición periodística, salud, pues, con sincera efusión a todos sus colegas, tanto nacionales como extranjeros, con los cuales desea la una siempre el lazo del afecto más verdadero.

La Redacción.

NUESTROS PROPÓSITOS

Aunque el título de nuestro periódico indica claramente cuál ha de ser la materia preferente de su tarea, no estará de más que, á guisa de aclaración ó ampliación, expliquemos ó deta-

llemos los asuntos que han de darnos el tema para nuestros artículos y revistas.

Periódico dedicado al sport el nuestro, cuanto se refiera á las diversiones favoritas de la sociedad elegante de España y del extranjero, tendrá un lugar señalado en nuestras columnas. Hablaremos, pues, con preferencia de velocipedos, ocupándonos de cuanto á estas máquinas atañe, no sólo desde el punto de vista recreativo, si que también desde el técnico y el de la utilidad práctica que su empleo reporta y puede reportar en multitud de casos y funciones de la vida social, encomiando y demostrando desapasionadamente las ventajas de cualquier género que reúnan las máquinas reputadas mejores, sobre las otras que se fabrican en tanto y tanto taller como llena el mundo comercial de biclos, triclos, tandems y demás variedades del velocipedo.

Los patines, las carreras de caballos y todo cuanto á tan precioso y útil animal se refiera, las Regatas, el Tiro de pichón, la Caza en go-

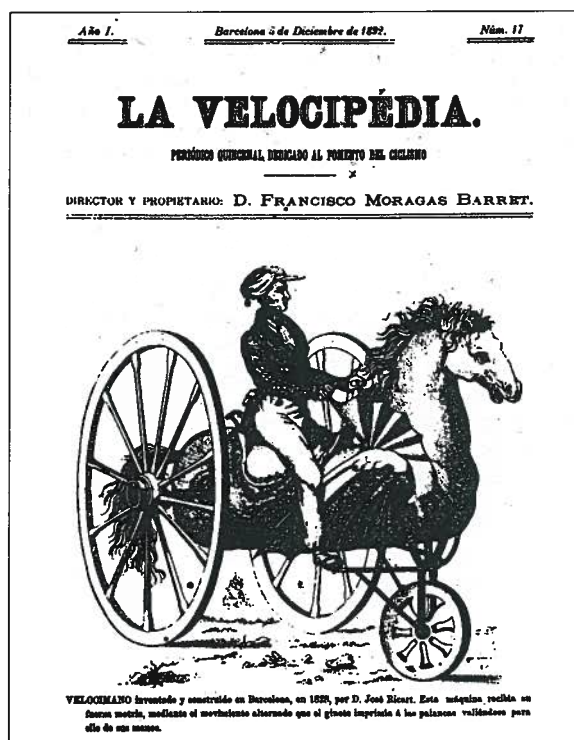
Respecte a la premsa esportiva especialitzada, també cal que deixem constància d'*El Billar* (1912), *Ciclisme* (1912), *Boxeo* (1929), *Mare Nostrum*, que va sortir el 1930 dedicada a la natació, *L'Esport de la Pesca*, un bilingüe de 1931, *Catalunya Atlètica* (1933), *Catalunya Ciclista* (1936) i fins i tot una titulada *Ales*, que l'any 1933 cantava les excel·lències del vol amb vela.

Barcelona Sport i *La Raça*, aquesta darrera dirigida per J.A. Trabal, totes dues del 1922, van precedir per molt poc el cop d'estat de Primo de Rivera (13.9.1923). Durant la dictadura els títols esportius van continuar apareixent i, juntament amb els existents, van intentar tirar endavant malgrat les condicions de la censura prèvia, que, encara que semblava mentida, afectaven directament les publicacions dedicades a l'esport, a les quals els era prohibit terminantment anomenar segons quines coses o fer broma amb determinades persones o institucions.

Els primers diaris esportius

Més amunt ja hem dit que la demanda creixent d'informació feia presagiar l'aparició d'alguna publicació diària. El primer intent data del 12 d'abril de 1913, en què va sortir *El Sport*, que procedia del setmanari del mateix nom, però la

—La mítica *Xut!* va ser entre 1922 i 1936, de la mà de Valentí Castanys, la més popular revista esportiva publicada a Catalunya—

provatura es va quedar en això, i va caldre esperar deu anys, fins al 23 de gener de 1923, perquè aparegués el *Diario de Sports*, que tanmateix tampoc va tenir èxit i va plegar tot seguit. Una mica més afortunada va ser *La Jornada Deportiva*, que va sortir el 22 d'octubre de 1923 i va durar dos mesos; hi va intervenir l'omnipresent Narcís Masferrer, però al capdavant també va haver de tancar, malgrat la seva excel·lent presentació.

Diuen que a la tercera va la vençuda, però en aquest cas va ser a la quarta. Una quarta que, en certa manera, tampoc ho era, perquè el quart intent el va fer *El Mundo Deportivo* (ja hem explicat la seva progressió de setmanari a diari) el dia 4 de març de 1929, dia que curiosament va ser el del primer casament de l'aleshores famós futbolista Josep Samitier. *El Mundo Deportivo* va tornar a setmanari el 1938, a causa de la manca de paper que hi va haver durant la guerra, i el setembre del mateix any va suspendre la publicació, fins que va reaparèixer el darrer dia de 1939, ja amb el franquisme, i sota la direcció de J.L. Lasplazas. Durant la seva història ha passat de la primitiva empresa familiar (la família Grau) a formar part del grup de *Tele/Expres*, i ara del de *La Vanguardia*. També ha anat variant de formats i de presentació, però sempre s'ha mantingut en la primera línia informativa.

Els anys anteriors a la guerra: *L'Esport Català*

La immensa popularitat que anava assolint l'esport donava per a tot, i els títols de revistes i

de setmanaris anaven apareixent de manera seguida, tant a Barcelona com en altres poblacions de tot Catalunya. Destaquem en aquest aspecte *Mataró Deportivo* (1922), que va durar tres anys; *L'Esforç*, de Sabadell; *Xispa*, de Terrassa; *Vilafranca Esportiva*; els 11 números de la tarragonina *La Patada*, el 1924; o *Gol*, de Reus, que va sortir amb el *Reus Sport*; a Manresa editaven *A Ple Aire* (1924), i a Lleida feien *Lérida Deportiva* i, sobretot, *Soroll*, que tirava més a setmanari humorístic que a esportiu i que va tenir una durada de gairebé dos anys.

A Barcelona havia sortit *La Jornada Deportiva*, abans del seu intent fallit de passar a diari, igual com ja havia succeït amb *Sport*. Amb el 1923 arriba un bonic títol, *El Campeón*, i el 1925 *La Actualidad Deportiva*, però més destacable és l'aparició de *L'Esport Català*, el dia 7 d'abril, un setmanari important que va durar dos anys i que va ser l'antecedent immediat de *La Nau dels Esports* i de *La Rambla*. Era dirigit per Antoni Vila, i entre els seus redactors hi havia homes de la categoria periodística de Vicenç Bernades, Joaquim Ventalló, Just Cabot i Carles Sindreu (feia el tennis amb el nom de "Fivaller"), mentre que alguns esportistes en actiu s'encarregaven de diverses seccions especialitzades, com Rosend Calvet, que s'ocupava de l'atletisme, i Josep Canudas, que escrivia sobre aviació. Dels dibuixos se n'encarregava un autèntic especialista en el tema esportiu com era Antoni Roca, però, malgrat aquesta oferta extraordinària i l'acurada presentació (era imprès sobre paper rosa clar), va haver de tancar el 1927 a causa dels greus problemes econòmics derivats, segons ells mateixos, del poc suport de les empreses anunciants envers un periòdic esportiu escrit únicament en català.

Manuel Amat ha deixat dit que *L'Esport Català* és, "indiscutiblement, la més acurada i ben redactada publicació esportiva que s'ha editat mai a Catalunya". Personalment hi estaria plenament d'acord, però hi afegiria que després de la guerra en va sortir una altra que, per molts conceptes que també explicarem més endavant, mereix compartir aquest títol. Es tracta de *Vida Deportiva*, de la qual molt aviat parlarem extensament.

Els suplementes esportius

Com ja hem vist, molts diaris havien incorporat els esports com una de les seves seccions habituals. Altres volgueren anar encara més enllà, i van treure al carrer un suplement totalment dedicat a l'esport. El primer diari que ho va fer va ser *La Publicitat*. Subtitulat "Edició Setmanal d'Esports", valia 20 cèntims, i va sortir el 9 d'abril de 1923; anava profusament il·lustrat i passava revista a totes les incidències esportives del cap de setmana precedent. El feien Antoni Vila ("Critias") i Vicenç Bernades, i hi dibuixaven Passarell, Freixas, Miquel Cardona ("Quelus") i Antoni Roca; va durar fins a finals de març de 1924.

Les dues publicacions reproduïdes en aquesta plana i l'anterior, dels anys 1891 i 1892 respectivament, donen fe de l'afició al ciclisme que naixia ara fa cent anys. Cal precisar però que El ciclista, malgrat el seu nom, informava també d'altres esports: caça, pesca, natació, tir, equitació, patinatge, tennis i fins i tot toros.

—Durant les dues dictadures, la censura va afectar també la premsa esportiva, que no podia esmentar segons quines institucions—

Un dels suplementos més interessants va ser "La Nau dels Esports", suplement de *La Nau*, el diari d'Antoni Rovira i Virgili. El feien gairebé els mateixos homes que havien participat a *L'Esport Català* i al suplement de *La Publicitat*; això vol dir que ja s'havia format un nucli de periodistes autènticament dedicat a l'esport. Antoni Vila, Vicenç Bernades, Lluís Aymamí, Xavier Picañol, Josep Sunyol i Garriga, Josep M. Planes, Carles Sentís i Joaquim Ventalló n'eren les principals signatures, i també portava dibuixos de Valentí Castanys, Antoni Roca i Miquel Cardona. "La Nau dels Esports" va sortir des del 7 d'octubre de 1929 fins al 3 de febrer

de 1930, i va ser substituïda per *La Rambla*, que portava l'afegit de "Setmanari d'Esports i d'Actualitats", que després canviaria pel d'"Esport i Ciutadania", amb el qual es faria popular, assoliria llarga vida periodística i acabaria transformada en diari l'any 1936, ja en plena República i poc abans de començar la guerra civil.

La Rambla, el nom del popular passeig, ha inspirat moltes vegades aquells que cercaven un títol que demostrés el caràcter netament barceloní de la publicació. Per això aquest és un títol amb història dintre del nostre periodisme, un nom que han fet servir diversos periòdics des del llunyà 1867, quan Conrad Roure i l'editor López Bernagossi van treure al carrer el primer setmanari amb aquest nom.

Aquesta *La Rambla* de què parlem ara era propietat de l'advocat i comerciant barceloní Josep Sunyol i Garriga, diputat d'Esquerra Republicana de Catalunya, que havia estat directiu del FC Barcelona i president de la Federació Catalana de Futbol, i que el juliol de 1935 va ser elegit president del FC Barcelona. Els primers dies d'agost de 1936, poc després de començada la guerra civil, Sunyol va viatjar a Madrid, junt amb el també periodista de *La Rambla* Ventura Virgili, i van anar al front de combat per saludar i animar els combatents republicans de part del Parlament de Catalunya. Es van acostar amb el cotxe a la primera línia de combat, però sembla que es van equivocar de carretera i, sense adonar-se'n, es van trobar darrera les línies enemigues. El cas és que els van detenir, i un escamot de soldats franquistes els van afusellar a l'acte, sense cap mena de judici. D'aquest fosc episodi, que ara ha estat posat novament d'actualitat, en circulen diverses versions (segons sembla el diari *El Adelantado*, de Segòvia, va publicar-ne el 14 d'agost una petita nota informativa), però encara avui no s'ha pogut treure l'entrellat exacte dels fets. *La Rambla*, a part dels esports, va tocar, en convertir-se en diari, tots els temes d'actualitat. El seu director, Joaquim Ventalló, també té l'honor d'haver contribuït a la història esportiva del nostre país: fou el primer a retransmetre per ràdio un partit de futbol. Va ser un Real Unión de Irún-Barcelona, jugat el mes de maig de 1928 a l'Estadi Gal d'aquella ciutat.

També *La Rambla* va ser la primera que s'ocupà del naixent esport femení, que s'havia agrupat en el Club Femení d'Esports, creat a Barcelona el 1928, però, sobretot, s'esforçà a donar la imatge d'allò que constituïa la seva targeta de presentació: esport i ciutadania.

Els primers temps del franquisme

Durant la guerra (1936-1939) va desaparèixer una bona part de les publicacions existents. A mesura que passava el temps va anar faltant el paper, i d'altra banda l'esport era practicat cada vegada d'una manera més precària. Les publicacions que aguantaven ho feien amb menys pàgines de les habituals i amb un paper

—La falta de periodistes, paper i activitat esportiva va fer desaparèixer durant la guerra la major part de publicacions—

de qualitat detestable. Però això encara era bo, comparat amb tot el que va succeir un cop acabada la contesa, amb la prohibició absoluta de publicar res en català i amb una censura rigorosíssima sobre tota mena de lletra impresa.

En el nostre país ja no es pensava a publicar revistes en català; la preocupació era únicament de publicar com fos. Els directors de periòdics havien de ser persones afectes al règim, i els dels grans diaris que havien sobreviscut eren nomenats directament des de Madrid. Els primers anys van ser terribles. S'escribia sobre futbol, boxa i una mica de ciclisme; els altres esports gairebé no existien, i semblava com si s'hagués tornat a començament de segle.

Després del final de la guerra, únicament va poder continuar *La Vanguardia* (que va haver de posar l'adjectiu "Espanola" al títol), però en els mesos següents es van tornar a autoritzar *El Correo Catalán*, *El Noticiero Universal* i *Diario de Barcelona*, mentre apareixia l'anomenada "prensa del Movimiento": el matinal *Solidaridad Nacional* i, més tard, el vespertí *La Prensa*. A la resta de Catalunya va passar igual, i les velles capçaleres foren suprimides, reformades o bé substituïdes per altres que pertanyien al Movimiento: *Diario Español* en lloc de *Diari de Tarragona*; *El Pirineo* per *L'Autonomista*, o el nou títol de *Los Sitios*, a Girona... No va ser fins

1964 que van autoritzar un periòdic fruit d'una iniciativa privada: el barceloní *Tele/Expres*. Tots, però, dedicaven pàgines als esports, amb destacats periodistes. Alguns d'ells tenien seccions fixes que eren seguides per un alt nombre de lectors, com és el cas de la titulada "Bajo la piel del estadio" que Josep Morera i Falcó escrivia a *El Correo Catalán*.

El Once, successor de Xut!

Els que havien fet *Xut!* es pensaven que, com que escrivien només d'esports i a sobre ho feien en broma, no tindrien problemes per continuar publicant el seu setmanari. Abonaven aquesta tesi amb el fet que tampoc no eren massa mal vistos pel nou règim, ja que Castanys, el màxim responsable, havia anat a Sant Sebastià i fins i tot havia col·laborat en publicacions infantils i juvenils editades des del bàndol autoanomenat "nacional". Ells no comptaven, però, que per damunt de tot eren catalans, i que tal cosa estava per sobre de qualsevol altra consideració. Per això, quan van proposar la represa de *Xut!* es van trobar amb una negativa rotunda.

Així i tot van insistir, i finalment els van oferir la possibilitat de fer una revista d'esports en castellà. Després de llargues gestions els va ser

Xut! va ser, sense cap mena de dubtes, el setmanari satíric esportiu en català més popular editat a Barcelona. Va tenir imitadors, com aquest Faut! que apareix al costat.

**—La Rambla, setmanari
subtitulat Esport i
Ciudadania, fundat el 1930,
esdevingué diari l'any 1936—**

concedit el permís per a la publicació, però no per al nom. Per donar facilitats, deien, els demanaren una llista de possibles títols, i ells mateixos van indicar a Castanys que el d'*El Once* era el que menys comprometia.

El primer número va sortir el 24 de gener de 1945, amb la mateixa presentació (el paper groc característic), format i contingut del difunt *Xut!*. Únicament en variava l'idioma, ja que el cos de redacció també era molt similar.

Hi havia, és clar, Valentí Castanys, que continuava sent el motor de tot plegat, Manuel Amat, Antoni Ollé Bertran, Carles Martí Farreres, Francesc Gibert, Andreu Avel·lí Artís i els dibuixants Moreno i Roca, a part d'en Castanys, que, com hem dit i repetit, hi feia de tot i força. Gràcies a això, a la seva gràcia i al seu estil inimitables, la publicació va sobreviure fins al 29 de gener de 1968, en què va desaparèixer després d'haver-se'n publicat 1.151 números.

Castanys havia mort el 1965 i, a aquesta desgràcia irreparable, s'hi va afegir el canvi total que havien sofert els mitjans de comunicació, sobretot amb l'aparició de la televisió (1959), que comportava una extraordinària immediatesa de la informació. *El Once*, que sortia els dimarts, es trobava que les notícies que comentava ja havien perdut actualitat.

Una altra gran publicació: *Vida Deportiva*

El 1939 va sortir *Destino*, una revista que, temps a venir, quan les coses van deixar d'estar tan "dures", seria el paradigma del catalanisme, fet en castellà. El cas és que l'editor, Josep Vergés, n'era el responsable econòmic. L'any 1945, concretament el 29 de gener, va començar el seu periple un nou setmanari esportiu, dirigit per Vicente Loren i redactat principalment per Albert Duran i Vicenç Esquiroz. Portava el títol de *Vida Deportiva*, i va anar fent la viu-viu, sense pena ni glòria, fins que el 1948 Josep Vergés l'incorporà al grup de revistes i periòdics que, com *Destino*, eren impresos a *La Vanguardia*, i en poc temps li féu donar un tomb espectacular i el convertí en una de les millors publicacions esportives que han estat editades a Barcelona. Tot i que el futbol n'era el tema estrella (fotografies prodigioses de Ramon Dimas, i corresponsals de categoria que feien les cròniques foranes dels partits: a Valladolid, les signava un tal "Miguel del Seco", que era ni més ni menys que Miguel Delibes; a València hi havia Hernández Perpiñà, i a Madrid, Garcia Baró), els altres esports també hi eren a bastament representats, amb textos i fotografies d'una gran solvència i qualitat. El director era Carles Pardo, i hi escrivia Celestí Martí Farreras, Josep Mir, Manuel Amat, Rafael Abella, Manuel del Arco, Andreu Avel·lí Artís i Gerard Fuster, entre altres. Els dibuixos eren obra de Valentí Castanys, Francesc Fontanals (l'antic "Soka", que aquí signava "Jip" per por a ser reconegut com l'antic dibuixant d'*El Be*

Año I

BARCELONA, 24

REDACCIÓN Y ADMINISTRACIÓN: Villarroel, 18, 2.º

—El 1945 va ser autoritzat *El Once*, amb la mateixa presentació que el *Xut!* i una redacció molt similar. Només variava l'idioma—

ENERO DE 1945

Núm. 9

31391 • PUBLICIDAD: Pelayo, 10, pral., 3.º • Tel. 15903

Negre: es volia amagar, amb aquell estil tan inconfusible!...) i Antoni Roca.

L'època daurada de *Vida Deportiva* es va allargar, més o menys, fins al 1963. Les dificultats econòmiques, provocades sens dubte pels mateixos factors que van determinar la fi d'*El Once* (televisió i pèrdua d'actualitat), van fer que el dia 26 de juny de 1965 fos el darrer de la seva publicació. Durant aquests anys la revista havia promogut la creació de la figura del "Mejor deportista del año", que era elegida per un jurat de personalitats i experts a través d'un acurat sistema de selecció i votació. Aquest guardó el continua atorgant actualment *El Mundo Deportivo*, que es va constituir hereu d'aquesta iniciativa quan el setmanari va tancar les portes.

Coetania de *Vida Deportiva* va ser *Barcelona Deportiva* (1944), dirigida per José Zubeldia i que, tot i que va tenir una vida força llarga i una acceptació positiva, no va arribar mai als nivells estètics ni de contingut de la primera, amb la qual va sostenir diverses polèmiques. *Barcelona Deportiva* s'ocupava més que res del futbol, i els altres esports hi mantenien una presència marginal.

Un altre títol que en el seu moment va representar una competència directa d'aquestes dues publicacions que hem citat va ser "Olimpia", suplement esportiu de *Solidaridad Nacional* que va sortir el 1952 i que estava dirigit per Alfredo Rueda. La seva presència va ser bastant breu però polèmica, atès que va tenir diverses confrontacions amb *Vida Deportiva*, derivades del fet que totes dues trepitjaven el mateix terreny i aspiraven al mateix sector de públic. Els procediments de l'"Olimpia" van ser, en alguns casos, poc escrupolosos (per exemple, publicant cròniques d'un partit Anglaterra—Hongria jugat a Londres el 25.11.53 signades per un "enviat especial" que no s'havia mogut de casa), la qual cosa va fer que perdés ben aviat el favor dels lectors.

Els fotògrafs

Els fotògrafs mereixen un capítol a part, ja que l'atractiu principal de les revistes d'abans es basava (en absència de la televisió) en la qualitat de la seva informació gràfica. En aquest aspecte, la tasca dels fotògrafs esportius va ser extraordinària i fins i tot perillosa (circulen històries que expliquen tornades des de la Corunya, després d'un *Deportivo-Barça*, pràcticament sense baixar del cotxe, per poder arribar a temps de publicar les fotos del partit del diumenge en l'edició que sortia el dimarts a primera hora). Ja hem parlat més amunt d'un dels primers fotògrafs esportius: Josep Maria Co de Triola. Hem d'afegir-hi Frederic Juandó, que col·laborava a *Stadium* el 1910; Joan Rovira, que va fundar l'agència Sports; Ramon Claret, que va estar-se més de quaranta anys a *El Mundo Deportivo*; els Joan Bert, pare i fill, que també van omplir de fotos el primer diari esportiu de Barcelona; Antoni Campaña, que ho

Portada dels dos més importants setmanaris satírics esportius editats els anys del franquisme: *El Once* i *Barrabás*. La d'*El Once* pertany al primer número, de gener del 1945: el dibuix portava el títol de *Los nuevos y los viejos* i deia "No sé si las pelotas son más grandes o los jugadores son más pequeños". No podia amagar la nostàlgia pel *Xut! català*, del qual volia ser el successor en castellà.

—El 1948 Josep Vergés incorporà *Vida Deportiva* al seu grup de revistes i la convertí en un excel·lent setmanari esportiu—

va fer a *Dicen...*; Ramon Dimas, que va morir molt jove però que va tenir temps de fer-se un lloc d'honor entre els mestres d'aquesta especialitat. No oblidem tampoc Merletti, la família Pérez de Rozas; Pau Lluís Torrents, Josep Gaspar i Josep M. Segarra, que els anomenaven "els tres reis mags" perquè sempre anaven junts; Josep Valls, etc. Tots ells, els que hem esmentat i els que involuntàriament no hem recordat, van omplir i van donar amenitat, juntament amb els dibuixos, a les pàgines esportives de les revistes.

Dicen... i Lean...

La *Revista Deportiva Dicen...* va iniciar la seva publicació el 13 de setembre de 1952. Sortia els dissabtes, feia l'avantmatx dels partits i era dirigida per Julià Mir. Hi escriven Maria Luz Morales, Manuel del Arco, Santiago García, Nèstor Luján, Manuel Amat, etc. De dibuixants hi havia Joaquim Muntañola (ben aviat successor de Castanys pel que fa a l'omnipresència a tota mena de publicacions), Antoni Roca, Peñarroya i Del Arco, entre altres. Aquesta fórmula es va revelar bona i el setmanari es va anar consolidant. El 1954 el van complementar amb la sortida de *Lean...*, que ho feia el dilluns i ofería tots els resultats de la jornada.

L'èxit d'aquestes publicacions va decidir l'empresa a llançar un diari amb el títol de la primera: *Dicen...*, que va veure la llum pública el 4 de febrer de 1965. El permís de Fraga Iribarne va anar condicionat al fet que sortís a la tarda,

per tal de no perjudicar la venda de *Marca*, un diari esportiu matutí de la "prensa del Movimiento" que sortia a Madrid. El diari, que aviat es va passar al matí, va anar vent en popa ben bé durant una dècada i es va consolidar perfectament davant del seu rival, *El Mundo Deportivo*, que en aquells moments semblava haver-se encallat, arrossegant unes maneres de fer d'abans de la guerra. El diari *Dicen...* era dirigit per Julià Mir, i entre els principals col·laboradors hi havia Joan García Catell i Santiago Codina. El 1976 va començar a tenir problemes econòmics i els propietaris se'l van vendre al grup Godó, que ja controlava *El Mundo Deportivo*. Els Godó el van traspasar a l'editorial Mencheta (la d'*El Noticiero Universal*) justament quan aquesta també començava a fer aigües. El tancament era inevitable i, junt amb *El Ciero*, el *Dicen...* va plegar, el 2 d'octubre de 1985.

Diguem també que, el 1954, va sortir com a setmanari una publicació que duia el nom de *Barça*, continuadora del butlletí d'aquesta entitat i dirigida per Josep M. Barnils. Una dissensió interna va donar lloc a l'aparició de *R.B.* — *Revista Barcelonista*, que era una mena de publicació oficial del FC Barcelona, dirigida per Emili Álvarez Moliné i amb Avel·lí Artís Gener, "Tísner", com a principal redactor i dibuixant.

Els diaris del postfranquisme: 4-2-4 i Sport

Mentrestant, havien sortit altres diaris. El primer va ser un que portava per títol la combinació numèrica d'una vella tàctica futbolística del temps de l'H.H., 4-2-4. Aquest periòdic, que girava en l'òrbita de l'editor Sebastià Auger i que era la prolongació del suplement esportiu de *Mundo Diario*, va sortir al carrer el dia 2 de maig de 1975, dirigit per Carles Pardo. Estava escrit per Dagoberto Escorcía, Eduard Berraondo, Francesc Aguilar, Martí Perarnau, Josep M. Sirvent, etc. S'imprimia en color, almenys la portada, i era fortament antinuñista, cosa que va arribar a provocar la dimissió de Carles Pardo quan el diari va donar suport a la candidatura de Ferran Ariño a la presidència del FC Barcelona. Pardo va ser substituït per Santiago Riera, i aquest més tard per Artur Torrents, fins que, arrossegat per la crisi del grup periodístic al qual pertanyia, el diari va tancar, el dia 11 de gener de 1980.

Abans d'aquesta data ja havia sortit *Sport*, el mateix que trobem als quioscos actualment. El primer número és del dia 3 de novembre de 1979 (en plena època de transició i poc després d'haver sortit l'*Avui*). Provenent de l'antic suplement d'esports del *Ciero*, la carrera d'*Sport* ha estat meteòrica i, en menys de vint anys de publicació, s'ha situat al capdavant de la premsa esportiva barcelonina, superant *El Mundo Deportivo*. El diari, dirigit per Josep M. Casanovas, té uns colors ben definits: els blaugrana, i un esport principal que domina a bastament les seves pàgines: el futbol. Amb aquesta fórmula, senzilla però efectiva, ha

**—Muntañola i Antoni Roca
van agafar el relleu de
Valentí Castanys com a
dibuixants d'humor esportiu—**

aconseguit escalar fins a la primera posició, i actualment cada dijous publica un suplement en català. Està dintre del Grup Z, el mateix d'*El Periódico*, un diari d'informació general que també s'ha situat ben amunt i que demostra un extraordinari interès per l'esport (principalment el futbol) en el suplement esportiu que publica cada dilluns, amb dibuixos de l'"Oscar" (Oscar Nebreda), i en la informació diària, que també forneix abundantament.

Cal destacar també les pàgines d'esports de l'*Avui*, el primer diari de la postguerra escrit enterament en català, que recullen extensament els esdeveniments esportius. I, a tall més aviat anecdòtic, dos intents de diari que es van quedar en això: el primer es va titular *ABB* (inicials del seu propietari, director i factòtum, Albert Baleito, periodista i fotògraf), que va durar del 19 al 28 de febrer de 1986; a més de les planes d'esports n'incloïa d'informació general, de caire sensacionalista, i va plegar just quan havia de pagar la primera mensualitat. L'altre va ser *Récord*, dirigit pel malaguanyat periodista Àlex Botines. Va aparèixer el 3 de març de 1986 i va durar dos mesos i mig; era imitador del desaparegut *Dicen...* i estava molt ben editat, però no va tenir l'èxit que se n'esperava. Potser hi va influir la malaltia del seu director, però el fet és que va tancar el 27 de maig.

En aquest període també han tingut seccions esportives, més o menys importants, el *Diari de Barcelona*, ja desaparegut, *La Vanguardia*, l'edició barcelonesa del diari madrileny *El País* i recentment la d'*El Mundo* (*El Mundo de Catalunya*), el també finit *El Observador* (que va publicar, en fascicles, unes excel·lents *Cròniques del Barça*) i *Segre*, de Lleida, *El Punt*, de Girona, i *Diari de Tarragona*, entre altres. Com a setmanari només dedicat al futbol, hem de fer esment de *Don Balón*, d'abast estatal però fet a Barcelona. Va sortir per primera vegada el 7 d'octubre de 1975, dirigit per Mercedes Milà, i avui continua editant-se, sota la direcció de J. Pedro Martínez. Amb un format reduït i una bona qualitat del paper i de la presentació, és una autèntica revista especialitzada en aquest esport.

Les publicacions humorístiques

Per finalitzar aquesta aproximació històrica, parlem dels teòrics successors del *Xut!* i *El Once* que, malauradament, no han arribat a consolidar-se en la palestra diària del periodisme. El primer va ser el setmanari *Barrabás*, redactat en castellà, que va néixer el 3 d'octubre de 1972 i que, com revela el seu nom, era iconoclasta i venia, com aquell qui diu, a estripar-ho tot. Si més no, va aconseguir una certa audiència, ja que va coincidir en el temps amb la presidència en el FC Barcelona d'Agustí Montal, un dels principals caps de turc de la publicació, i amb afers tan sucosos com el tema dels anomenats oriünds. El seu principal al·licient era la col·laboració gràfica del ja mencionat "Oscar", de l'"Ivà" (Ramon Tosas), d'en "Gin" (Jordi

Ginés) i d'en "Manel" (Manuel Ferrer), entre altres. El seu humor descordat, similar al practicat pels mateixos dibuixants a les revistes satíriques *El Jueves* i *El Pápus*, feia que tinguessin un nombre limitat de possibles lectors. Malgrat el relatiu fracàs inicial, el 1984 hi van tornar amb la mateixa fórmula, amb el mateix títol i amb algun article en català. Va sortir pel setembre i només va treure deu números. El primer *Barrabás* va tancar a començament de 1976; però un any abans (gener de 1975) li havia sortit un competidor, *El Hincha Enmascarado*, que era fet per Ivà, que se n'havia anat del setmanari a causa de desavinences. *El Hincha* no va tenir gaire èxit, i va plegar després d'haver publicat pocs números.

Acabem amb dues publicacions redactades totalment en català. *La Bimba* va sortir el 9 de setembre de 1980 i va plegar el 14 d'octubre; tot plegat 6 números, amb Manuel Puyal i "Tisner" com a dibuixants. El format era de foli doblegat i el contingut, fluixet, presentat a dos colors, cada vegada diferents. I finalment, representant totes les altres publicacions que no hem pogut esmentar i totes aquelles que, sense que en tinguem coneixement, durant tots aquests anys deuen haver aparegut, més o menys fugaçment, per deixar constància, de manera seriosa o en clau d'humor, de les vicissituds d'un petit club o d'una comarca determinada, hem d'esmentar *L'Oliva*, que se subtitula "Periòdic de negra nit". És l'òrgan d'expressió d'un club de veterans que juguen a futbol de sala a Barcelona els dilluns al vespre. També té mida de foli

—El diari *Dicen...*, nascut el 1965, havia començat com a setmanari tretze anys abans i va morir junt amb el *Ciero*—

Portades dels sis diaris
esportius editats a Barcelona
de la guerra civil ençà.

doblegat i porta dibuixos i text. La seva singularitat, però, és que aviat farà vint anys que surt, amb una periodicitat més o menys mensual. Un cas realment únic.

El futur

La premsa dedicada a l'esport, tal com hem anat veient, ha evolucionat de manera formidable d'acord amb els avenços de la tecnologia, i la de gran consum popular ha quedat reduïda als diaris d'esports i als suplementes esportius dels d'informació general. A part queden les revistes especialitzades de cada modalitat esportiva, que normalment tenen abast estatal i que algunes vegades ni tan sols són fetes a Catalunya.

La ràdio, i sobretot la televisió (seria

interessant un estudi de tots els programes esportius que s'han arribat a fer des de les diverses cadenes catalanes), amb programes diaris dedicats a l'esport, han estat un obstacle, la majoria de vegades insalvable, per a l'aparició de noves publicacions, i potser la informàtica acabarà de reblar el clau.

Les edicions, escrites o dibuixades, dels diversos esdeveniments esportius que exigeixen immediatesa tenen, en el temps d'elaboració que necessiten abans d'arribar al públic, la clau del seu fracàs. Quan són a les mans del possible lector, aquest ja ha estat informat de manera exhaustiva per altres mitjans; això si un altre esdeveniment important, aquest encara més recent, no li ha tret protagonisme i l'ha convertit ja en un record. De "partits del segle", a vegades n'hi hagut dos a la setmana ●

—Barrabás va practicar els anys setanta, de la mà dels dibuixants Oscar i Ivà, un humor iconoclasta—